

Марцін ЧИЖ

ЄВРОПА ХОВАЄТЬСЯ В СИРИ

Jurij Andruchowycz. Diabeł tkwi w serze /
przeł. K. Kotyńska, O. Hnatiuk, R. Rusnak, Wołowiec:
Wydawnictwo Czarne, 2007. – 180 s.

Юрій Андрухович добре відомий у Польщі не лише як есеїст, але як автор прози і поезії. Він також узяв участь у кількох музично-літературних подіях. Однак з-поміж усієї його творчості – це, власне, есеїстика, що дає нам можливість познайомитися з його поглядами, які стосуються сучасності. Щоправда, як часто в цього автора буває, ми маємо справу з «теперішністю» через віднесення її до «минулого». Він виражає це так: «Найбільш скеровані до майбутнього проекти приречені на черпання з минулого. А оскільки я не є істориком, то зазвичай я вміщую те «минуле» в зовсім особистому вимірі – у такому, як напр., власне дитинство. Зрештою, мабуть, кожен текст, який мав би бути щирим, варто б було починати власне від того періоду». Наведена цитата говорить ще щось більше. У ній також з'являється майбутнє. Спробуймо замислитися над тим, що це означає у творі.

Слово *проект*, звісно, пов'язане з майбутнім. Воно пов'язане з тим, чого в цей момент ще нема. В есеях, які ввійшли до даного видання, відчувається почуття дефіциту. Недоотримування спрямоване до абстрактної цілісності. В одному з інтерв'ю польській пресі, яке стосувалося “*Диявола...*”, Андрухович говорить: «Те, що можна знайти у цій книжці, становить ледь помітний штрих концепції, яка вертиться в мене в голові. Наразі я знаю, що моя Вільна Європа була б оперта на підставах, які суперечать прийнятим у Союзі». Потім ідеться про інакше сконструйований Старий Континент. Письменник з Івано-Франківська вже раніше окреслював свою есеїстику як геопоетику, тобто естетичний проект альтернативної дійсності.

Пригадуються мені власні враження з подорожі до т.зв. Західної Європи, а саме – до Південної Франції. Це було ще до вступу Польщі

до Європейського Союзу. Коли я прощався зі своїми ланедоцькими приятелями, вони поставили мені питання, що одразу включало відповідь: «То як ти повертаєшся до Польщі, через Німеччину, а потім?». Або ще коли хтось з моїх знайомих намагався дізнатися у власника винарні, чим для нього є Європа. Він показав на відро, заповнене тяжкими гронами. Це, власне, не є *проектом* Андруховича. Зі зрозумілих причин не йдеться про ідентичність Старого континенту, оперту лише на свідомості кордонів, які прокладаються між Заходом і Сходом шляхом логіки доплат до товарів.

В есеї “*Швейцарська Швейцарія*”, який увійшов до збірки, з’являється європеець Хригу Гауетер. Він є сироваром-екологом, письменником-аматором, який запрошує українського знавця на альпійську полонину «в черговому Центрі Європи». Понад усе я б шукав письменницького *проекту* в тому, що Хригу під впливом лектури попередньої збірки есеїв свого гостя – “*Остання територія*” – вирішує подарувати йому сири, що називалися «Остання територія», «Erz-herz-perc» і «Станіславський феномен». Проект Європи, який лише окреслюється в голові письменника, є ближчим до сповненої запахами і настроєм полонини, яка належить до його несподіваного знайомого, ніж до Брюсселя.

Під час першої ночі, яку Андрухович проводить у хаті на полонині, здійснюється буря. Однак «зранку виявилось, що тим разом усі вижили».